

411

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 1 października 1991 r.

w sprawie szczegółowego trybu postępowania przy zabezpieczaniu spadku i sporządzaniu spisu inwentarza.

Na podstawie art. 639 Kodeksu postępowania cywilnego zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. 1. Postanowienie o zabezpieczeniu spadku oraz postanowienie o sporządzeniu spisu inwentarza wykonuje na zlecenie sądu rejonowego komornik lub inny organ, w którego okręgu znajdują się rzeczy podlegające zabezpieczeniu lub wciągnięciu do spisu inwentarza.

2. Organem, o którym mowa w ust. 1, jest urząd skarbowy (komornik skarbowy).

3. Ilekroć w dalszych przepisach jest mowa o komorniku, stosuje się to również do innego organu, któremu sąd rejonowy zlecił zabezpieczenie spadku lub spis inwentarza.

4. Jeżeli istnieje domniemanie, że przedmiotem spadku mogą być rzeczy o wartości artystycznej, zabytkowej lub naukowej, sąd zlecając zabezpieczenie spadku zawiadomi o tym właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

5. Postanowienie, którego wykonanie zlecono komornikowi, powinno być zaopatrzone we wzmiankę o jego wykonalności. Wzmiankę tę zamieszcza się na odpisie postanowienia doręczanym wnioskodawcy, a gdy postanowienie podlega wykonaniu z urzędu — na odpisie przekazywanym do wykonania komornikowi.

§ 2. 1. Nadzór nad czynnościami określonymi w § 1 ust. 1 sprawuje sąd rejonowy, który wydał postanowienie, zwany dalej „sądem rejonowym”.

2. Na czynności komornika może być wniesiona skarga do sądu rejonowego. Skargę wnosi się w ciągu 7 dni od dokonania czynności, a jeżeli osoba, która wnosi skargę, nie była obecna przy dokonaniu czynności ani nie była powiadomiona o terminie jej dokonania — w ciągu 7 dni od powzięcia wiadomości o dokonaniu czynności. Skarga może być wniesiona również na odmowę dokonania czynności.

§ 3. 1. Spisania majątku ruchomego w toku zabezpieczenia spadku lub sporządzania spisu inwentarza dokonuje się w obecności dwóch świadków, powołanych przez komornika.

2. Z dokonanej czynności sporządza się protokół, który podpisują wszyscy obecni. Odmowę lub niemożność podpisania stwierdza się w protokole z podaniem przyczyny odmowy lub niemożności podpisania. Protokół sporządza się w dwóch egzemplarzach.

3. Jeżeli spisaniu podlegają przedmioty o wartości artystycznej, naukowej lub historycznej, komornik zawiadamia o tym właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

4. W protokole zamieszcza się również istotne dla sprawy oświadczenia osób, których obecność przy dokonywanej czynności jest dopuszczalna, oraz oświadczenia osób trzecich zgłaszających swoje prawa do przedmiotów objętych spisem.

§ 4. Po wykonaniu postanowienia komornik przesyła akta sądowi rejonowemu.

§ 5. 1. Jeżeli postanowienie o zabezpieczeniu spadku lub o sporządzeniu spisu inwentarza wydane zostało z urzędu lub na wniosek osoby nie mającej obowiązku uiszczenia kosztów sądowych, sąd postanawia ściągnięcie tych kosztów z majątku spadkowego.

2. Sąd rejonowy może w celu zaspokojenia należności z tytułu kosztów pobrać odpowiednią sumę z pieniędzy spadkowych złożonych do depozytu sądowego lub z rachunku bankowego, w tym stanowiącego wkład oszczędnościowy spadkodawcy, po przedłożeniu bankowego dowodu oszczędności. Sąd rejonowy może również zarządzić sprzedaż odpowiedniej części ruchomego majątku spadkowego, oznaczając przy tym sposób sprzedaży. Dokonanie sprzedaży zleca się komornikowi.

§ 6. Przy wykonywaniu postanowień o zabezpieczeniu spadku lub o sporządzeniu spisu inwentarza w sprawach nie unormowanych odmiennie stosuje się odpowiednio przepisy art. 760—766 i 768—774 Kodeksu postępowania cywilnego.

Rozdział 2

Zabezpieczenie spadku

§ 7. Osoba zgłaszająca wniosek o wydanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku powinna uprawdopodobnić istnienie podstaw uzasadniających wniosek.

§ 8. 1. Sąd rejonowy może zastosować środki zabezpieczenia inne aniżeli wymienione w art. 636 Kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli wymaga tego rodzaj rzeczy lub praw objętych zabezpieczeniem.

2. Jeżeli wykonywane przez komornika postanowienie o zabezpieczeniu nie określa środka zabezpieczenia, zastosuje on środki wymienione w art. 636 Kodeksu postępowania cywilnego, a o potrzebie zastosowania innych środków zawiadamia sąd, który wydał postanowienie.

3. Ustanowienie zarządu tymczasowego może nastąpić, jeżeli w skład spadku wchodzi gospodarstwo rolne, przedsiębiorstwo lub też prawo majątkowe wymagające zabezpieczenia przez ustanowienie zarządu. Jeżeli zachodzi tylko potrzeba strzeżenia nieruchomości, wyznacza się dozorcę.

§ 9. 1. Do zarządcy tymczasowego i dozorcę ustanowionych w toku postępowania o zabezpieczeniu spadku stosuje się odpowiednio przepisy art. 855—862 i 930—941 Kodeksu postępowania cywilnego. Sąd rejonowy wykonuje nadzór nad czynnościami dozorcę i zarządcy tymczasowego oraz określa ich wynagrodzenie.

2. W razie potrzeby komornik, który wyznaczył dozorcę lub tymczasowego zarządcę, wyda mu z pieniędzy spadkowych odpowiednią sumę na niezbędne wydatki, a także zaświadczenie potwierdzające, że pełni obowiązki dozorcę lub tymczasowego zarządcy.

§ 10. Przy spisaniu majątku ruchomego mogą być obecne osoby, które mają prawo zgłosić wniosek o zabezpieczenie. Nieobecność tych osób nie wstrzymuje wykonania czynności.

§ 11. 1. Komornik wykonujący postanowienie powinien w razie potrzeby zastosować tymczasowe środki zapobiegające usunięciu ruchomości przed ich spisaniem. W szczególności może dokonać ich opieczętowania, jeżeli napotyka przeszkody przy przystąpieniu do czynności lub gdy odracza prowadzenie czynności.

2. Opieczętowanie może zarządzić też sąd rejonowy, jeżeli wniesiono skargę na czynności komornika.

§ 12. 1. Nie podlegają opieczętowaniu rzeczy codziennego użytku niezbędne dla osób uprawnionych na mocy art. 923 § 1 Kodeksu cywilnego do pozostania w mieszkaniu spadkodawcy, jak również rzeczy, które ze względu na swe właściwości nie mogą być opieczętowane.

2. Od opieczętowania mogą być wyłączone rzeczy, do których osoba trzecia zgłosiła i uprawdopodobniła swoje prawa.

§ 13. 1. Zdjęcia pieczęci dokonuje z urzędu komornik, który je nałożył. Przy zdjęciu ich mogą być obecne osoby, które mają prawo zgłosić wniosek o zabezpieczenie. Ze zdjęcia pieczęci sporządza się protokół.

2. Sąd rejonowy może upoważnić do zdjęcia pieczęci osobę, która jest uprawniona do objęcia rzeczy opieczętowanej. W takim wypadku nie sporządza się protokołu zdjęcia pieczęci.

§ 14. 1. Zamkniętych paczek znalezionych przy dokonywaniu spisu nie otwiera się, tylko się je opieczętuje, zaznaczając w protokole stan opakowania.

2. Papiery, dokumenty i przedmioty znikomej wartości nie wymagają szczegółowego opisanie, lecz mogą być umieszczone łącznie w opieczętowanych opakowaniach. Nie dotyczy to testamentów oraz dokumentów mogących stanowić dowód uprawnień.

§ 15. 1. Do depozytu sądowego składa się: obiegowe pieniądze polskie, pieniądze zagraniczne, złote monety, kruszce szlachetne i wyroby z tych kruszców, drogie kamienie i inne kosztowności, papiery wartościowe oraz bankowe dowody oszczędności, w tym wydane na okaziciela. O złożeniu do depozytu sądowego bankowego dowodu oszczędności powiadamia się właściwy oddział banku, podając numer bankowego dowodu oszczędności, stan oszczędności oraz imię i nazwisko wkładcy.

2. Kosztowności mogą być również oddane na przechowanie dozorczy.

3. Złożenie bankowego dowodu oszczędności do depozytu sądowego nie narusza uprawnień wynikających z art. 22 Prawa bankowego (Dz. U. z 1989 r. Nr 4, poz. 21, Nr 54, poz. 320, Nr 59, poz. 350 oraz Nr 74, poz. 439 i 440).

§ 16. Jeżeli w skład spadku wchodzi ruchomości ulegające łatwo zepsuciu, sąd rejonowy zarządza ich sprzedaż przez komornika, oznaczając przy tym sposób sprzedaży. Uzyskane ze sprzedaży pieniądze składa się do depozytu sądowego.

§ 17. Dokumenty i rzeczy, które znajdowały się we władaniu spadkodawcy z tytułu sprawowania przez niego

funkcji służbowych lub społecznych, oddaje się właściwemu organowi.

§ 18. Z pieniędzy spadkowych komornik wykonujący postanowienie o zabezpieczeniu wyda w razie potrzeby członkowi rodziny spadkodawcy, a gdyby to nie było możliwe, domownikowi spadkodawcy albo innej odpowiedniej osobie, sumę potrzebną na koszty pogrzebu spadkodawcy. W wypadku braku pieniędzy na pogrzeb spadkodawcy, sąd może zarządzić sprzedaż odpowiedniej rzeczy z majątku spadkowego; przepisu § 5 ust. 2 nie stosuje się w razie zgłoszenia się spadkobiercy legitymującego się postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku w celu objęcia spadku albo w razie powzięcia przez sąd rejonowy wiadomości o powołaniu wykonawcy testamentu lub ustanowieniu kuratora spadku.

§ 19. Komornik wykonujący postanowienie o zabezpieczeniu może z pieniędzy spadkowych pozostawić członkom rodziny spadkodawcy, którzy w czasie jego śmierci z nim mieszkali i byli na jego utrzymaniu, niezbędne kwoty na ich utrzymanie przez czas nie dłuższy niż jeden miesiąc.

§ 20. Sąd rejonowy może w razie potrzeby zmienić zastosowane środki zabezpieczenia.

§ 21. 1. Sąd rejonowy uchyli z urzędu zabezpieczenie, jeżeli ustała potrzeba zabezpieczenia, a w szczególności jeżeli zgłosi się spadkobierca legitymujący się postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku w celu objęcia spadku lub wykonawca testamentu albo kurator spadku w celu przejęcia zarządu majątkiem spadkowym.

2. Postanowienie o uchyleniu zabezpieczenia staje się skuteczne lub wykonalne dopiero po uprawomocnieniu się.

§ 22. Sąd rejonowy, który nie jest sądem spadku, zawiadamia sąd spadku o dokonaniu zabezpieczenia, o jego uchyleniu oraz o zmianie środka zabezpieczenia, przesyłając mu odpisy postanowień wydanych w tym przedmiocie. Jeżeli środki zabezpieczenia nie są określone w postanowieniu, należy w zawiadomieniu o dokonanych zabezpieczeniu wskazać zastosowane środki. Sądowi spadku przesyła się również odpis protokołu sporządzonego stosownie do przepisu § 3.

§ 23. 1. Jeżeli rzeczy pozostałe po osobie zmarłej na statku morskim zostały stosownie do przepisu art. 93 Kodeksu morskiego (Dz. U. z 1986 r. Nr 22, poz. 112, z 1989 r. Nr 35, poz. 192 i z 1991 r. Nr 16, poz. 73) zabezpieczone przez kapitana statku, przepisy rozporządzenia stosuje się do wszelkich dalszych czynności odnoszących się do tych rzeczy od chwili przekazania akt zabezpieczenia sądowi rejonowemu, właściwemu dla pierwszego portu polskiego, do którego statek zawinął.

2. W razie ustalenia, że zabezpieczone rzeczy znajdują się w innym okręgu, sąd, który otrzymał akt zabezpieczenia, przekazuje go sądowi rejonowemu, w którego okręgu rzeczy się znajdują.

3. Zastosowanie dodatkowych środków zabezpieczenia, jeżeli zabezpieczenie dokonane przez kapitana statku jest nie wystarczające, powinno nastąpić z urzędu.

4. Jeżeli kapitan statku oddał zabezpieczone rzeczy pod dozór, nadzór nad czynnościami dozorczy wykonuje sąd rejonowy właściwy ze względu na miejsce, w którym rzeczy się znajdują, i on określa jego wynagrodzenie.

§ 24. Jeżeli ze względu za grożące niebezpieczeństwo usunięcia, uszkodzenia lub zniszczenia rzeczy, które w chwili

otwarcia spadku były we władaniu spadkodawcy, zastosowane zostały przez właściwy organ rządowej administracji ogólnej lub przez gminę niezbędne środki tymczasowe, sąd rejonowy po otrzymaniu wiadomości o zastosowaniu tych środków dokona zabezpieczenia tych rzeczy z urzędu.

Rozdział 3

Spis inwentarza

§ 25. Wniosek o sporządzenie spisu inwentarza może być zgłoszony bezpośrednio komornikowi, który byłby właściwy do wykonania postanowienia sądu spadku o sporządzeniu spisu inwentarza. W tym wypadku komornik przystąpi niezwłocznie do spisu, zawiadamiając o tym sąd spadku, który wyda postanowienie o sporządzeniu spisu. Jeżeli postanowienie takie nie zostanie wydane, spis dokonany przez komornika nie rodzi skutków przewidzianych w art. 1032 Kodeksu cywilnego.

§ 26. Jeżeli spisu żąda wierzyciel lub urząd skarbowy, sąd spadku postanowi dokonanie spisu w miarę możliwości po wysłuchaniu spadkobiercy.

§ 27. O terminie spisu inwentarza zawiadamia się wnioskodawcę i spadkobiercę, jeżeli jego miejsce zamieszkania jest znane, a ponadto wykonawcę testamentu, kuratora spadku, dozorcę i zarządcę tymczasowego, jeżeli byli ustanowieni. Nieprzybycie tych osób nie wstrzymuje czynności.

§ 28. 1. Do spisu inwentarza wciąga się majątek spadkodawcy z zaznaczeniem wartości każdego przedmiotu, jak również długi spadku. W spisie inwentarza wykazuje się też wartość czystego spadku, z uwzględnieniem wartości rzeczy i praw spornych.

2. Przy sporządzaniu spisu inwentarza stosuje się odpowiednio przepisy art. 947—949 Kodeksu postępowania cywilnego.

§ 29. Komornik dokonujący spisu inwentarza ustala z urzędu, jakie przedmioty powinny być wciągnięte do spisu.

§ 30. W razie potrzeby wciągnięcia do spisu rzeczy znajdujących się w okręgu innego sądu, sąd spadku może zwrócić się o dokonanie potrzebnych czynności do sądu rejonowego, w którego okręgu rzeczy się znajdują.

§ 31. 1. Wciągnięte do spisu inwentarza ruchomości i nieruchomości pozostawia się w posiadaniu spadkobiercy. Nie dotyczy to przedmiotów złożonych do depozytu sądowego.

2. Jeżeli wszyscy spadkobiercy są nieobecni albo jeżeli między spadkobiercami zachodzą spory co do pozostawienia majątku spadkowego w posiadaniu jednego lub kilku z nich — sąd spadku postanowi, czy i któremu ze spadkobierców pozostawić w posiadaniu majątek spadkowy, które rzeczy złożyć do depozytu sądowego albo które z nich oddać dozorczy lub zarządcy tymczasowemu, zgodnie z przepisami o zabezpieczeniu spadku.

§ 32. W razie ujawnienia majątku lub długu nie wciągniętego do spisu inwentarza, może nastąpić uzupełnienie spisu inwentarza. W wypadkach, w których z mocy ustawy postanowienie o spisaniu inwentarza wydaje się z urzędu, postanowienie o uzupełnieniu spisu wydaje się również z urzędu.

Rozdział 4

Przepisy końcowe

§ 33. Traci moc rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 października 1966 r. o postępowaniu przy zabezpieczaniu spadku i przy sporządzaniu spisu inwentarza (Dz. U. Nr 43, poz. 258).

§ 34. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Sprawiedliwości: *W. Chrzanowski*